

Yüzüncü Yıl Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi, Zeve Kampüsü, 65080, VAN
Tel: 0 530 603 53 52 E-posta: hasankiran66@mynet.com

Tarihsel Süreç İçerisinde Japon Baskı Sanatına Bir Bakış

Dr. Hasan Kıran

Özet

Tarihsel süreç içerisinde baskının ilk sanatsal örneklerinin (ahşap baskı olarak) Japonya'da yapıldığı bilinmektedir. Japonya'da Ukiyo-E zamanında renkli ahşap baskının ilgi görüp ve günlük yaşamın birçok alanında kullanılması, baskının gelişmesine/yayılmaya neden olmuştur. Japon baskı sanatı 20.Yüzyılın başlarında hızla gelişen sanat hareketlerinden de etkilenerek yeni örneklerle kendi gelişimini sürdürmüştür. Gelişen teknolojiler düşünce biçimini zenginleştirmiş; yeni ifade olanaklarının, yeni malzeme ile çeşitli tekniklerin uygulanmasının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

Anahtar Kelimeler

ağaç baskı
kağıt
taoizm
yüzen dünya
deli ressam
munakata shiko

A VIEW ON JAPAN PRINT MAKING HISTORY

Abstract

The first Art Examples in print making history (wooden print) are known from Japan. Because of its popularity and expanse the colored wooden print developed and spread in the period of Ukiyo-E. The Japanese print art was inclined from the new artistic activities of 20th century and from that new productions were appeared. The improved philosophy with the developing techniques caused new expression possibilities (practicing of the several techniques with new material).

Keywords

paper
taoism
swimming world
crazy painter
munakata shiko

Giriş

Baskı sanatının ne zaman başladığı konusunda kesin bir tarih verilememekle birlikte M.Ö.105 yılında Çin'de kâğıdın bulunmasıyla ortaya çıkmaya başladığı biliniyor. Tarihin ilk baskılarının ise; ıstampa-damga şeklinde yüksek baskı olarak tasarlandığı görülür. Bu ilk baskılar; tamamen yazılardan oluşmaktadır ve tahta kalıplar mürekkeplenerek kâğıt veya ipek üzerine basılmıştır.

Baskı ilk zamanlar bir tür tanıtım-yayma ve çoğaltma aracı olarak kullanıldı. Zaman içinde kullanım alanı genişledi, özellikle Uzak-Doğu'da Taoist keşişler tarafından yapılan ilk baskılar; kötü ruhları dağıtmak amacını taşır. Baskı, 7. ve 8.yüzyıla gelindiğinde resimsel özellikler içermeye başlamıştır. Çin'den Japonya'ya gelen keşişler tarafından dinsel propaganda için bir tür iletişim aracı olarak kullanılırken giderek her alanda etkileri görülen bir teknik uygulama ve ifade yolu haline gelir.

Japonya'da Baskının Yayılarak Değer Kazanması ve Ukiyo-E

Baskı uygulamaları Japonya'da erken dönem Budist metinlerinden görüldükten sonra heyecanla karşılanmıştır. Gün geçtikçe gelişip ilerlemiş bitki ve kuş gibi dekoratif süslemeler de sıkça kullanılmıştır. Hatta "ilk basılı kitap olarak bilinen; **"Diamond Sutra Öğretisi"**i 868 yılında Budist rahipler tarafından ahşap baskı kullanılarak hazırlanmıştır"(Kılıç 2008). Daha sonra Japon Budist rahipler, Budizm'i yaymak için yapılan baskıları bir araya toplarken; tahta kalıpları kullanma becerilerini sürekli geliştirdiler.

Budist Rahipler tarafından yaygınlaşan ahşap baskılar, Hindistan üzerinden İtalya'ya 1270'de gitti. Bu teknik Fransa'ya 1370, Almanya'ya ise 1453'de ulaşmıştır. Daha sonraki gelişmeler içinde Avrupa'dan da bütün dünyaya yayıldığı bilinmektedir.

15.Yüzyıla kadar Japonya'da üretilen baskıların özellikle Budist metinlerin neredeyse tamamında Çin etkisi görülür. Konunun başka bir boyutuyla da bu dönemdeki iç savaşlar ve büyük huzursuzluklar baskının gelişmesini engellemiş, tapınakların duvarlarını süslemekten öteye gidememiştir.

16.Yüzyılda Tokugawa Şogunluğu iç savaşları sona erdirerek, savaşan bütün eyaletleri kendisine bağladı. Dış ilişkilere de bütün kapıları kapattı. Bu uygulama yıllarca Çin üzerinden gelen kültürel akışı durdurmuştu. Japonya artık kendi iç dinamiklerinden beslenerek kültürel gelişimini sağlayacaktı. Başkent, Kyoto'dan çok verimli topraklara sahip olan Edo'ya (bugünkü Tokyo) taşındı. Soylular, zenginler ve savaşlarda ganimetler elde eden samuraylar Tokyo'da muhteşem köşkler-saraylar inşa ettirdiler. Önceleri önemsiz olan bu yeni yerleşim bölgesi gelişip güzelleşince buraya ilgi yoğunlaştı. "Büyüyen memur ordusu ile eğlenceye düşkün Şogun ve çevresinin satın alma gücü artmış; değişik ilgi alanlarının yanında özellikle "Kabuki Tiyatrosu" ve Ukiyo-E'ye yoğun ilgi duymaya başlamışlardır. Renkli ahşap baskılar bu noktada büyük değer kazanmıştı. Çünkü bu dönemde ressamlar Kabuki Tiyatrosu'nun ve bu tiyatronun meşhur oyuncuların resimlerini, posterlerini ahşap baskılarla çoğaltarak yaygınlaştırdılar. "Ayrıca bu dönemde ahşap baskılar genellikle kitap resimlerinde ve metinlerinde sıklıkla kullanıldı. Okuma yazma bilmeyenler için yapılan resimlerde çoğunlukla ahşap baskılardan yararlanıldı. Bunların dışında Shunga ve bahar resimleri diye adlandırılan bu baskılarla büyük ölçüde erotik resimler içeren kitaplar basılmıştır" (Narazaki 1990). Ahşap baskının her alanda sık sık kullanılması ve çeşitli kesimlerce ilgi görmesi Ukiyo-E'yi en yüksek seviyesine ulaştırdı.

Ukiyo-E

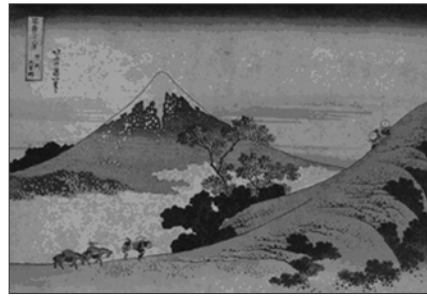
Ukiyo-E 17. yüzyılda Edo döneminde ortaya çıkan ve çok popüler olan bir halk sanatıydı. Kimilerine göre; "Yüzen Dünyanın Resimleri" idi. Bir başka kesim de bu alanın çalışanlarına "Kentli Ressamlar" diyordu. Ayrıca, renkli ağaç baskı ustaları tarafından yapılan ve gündelik yaşam tasvirlerine yer veren bu resimler; kentli soylu sınıfın sanatı olarak ta bilinmekteydi. Gerçekte ise "Japon Tarzı Halk Sanatı" dediğimiz Ukiyo-E'nin esas hareketliliği orta sınıfın arka sokaklarında yetişen sanatçılardan geliyordu.

Bu dönemin yaşamını olduğu gibi yansıtan Ukiyo-E'nin başlıca konuları: Güzel kadınlar (bijin tachi), geşşalar, Kabuki Tiyatrosu, sumo güreşleri, piknikler, festivaller, erotik resimler (shunga), Fuji Dağı, güzel doğa manzaraları (meisho), mitolojik sahneler, kuş ve çiçek resimleridir.

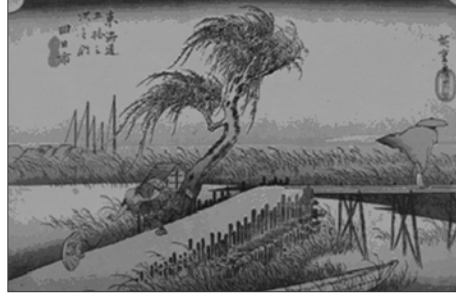
Edo döneminin adeta moda sanatı olan Ukiyo-E dalgası 20.yüzyılın başına kadar devam etti. Adeta bir sanat akımı haline gelen Ukiyo-E'yi; Avrupa sanatseverleri bir tür "Japonizm" olarak görüyorlardı. Özellikle empresyonistler başta olmak üzere, Van Gogh, Gauguin, Manet, Monet, Klimt gibi bazı batılı sanatçılar, Ukiyo-E'nin renkli ahşap baskılarından, gizeminden etkileniyorlardı.

Ukiyo-E'nin ilk temsilcilerinden sayılan Hishikawa Muronobu ahşap baskıyı; dini konulardan uzaklaştırarak özgür bir anlayışla yaşamın değişik alanlarına yönlendiren ve bu tür konularda baskıların ilk örneklerini oluşturan kişidir. Utamaro ise, Ukiyo-E'nin tam ortasında yaşayan, onun bütün özelliklerini yansıtan önemli bir sanatçıydı. Kunisada, Toyokuni, Kuniyoshi, Eizen gibi sanatçılar da dönemin dikkat çeken diğer ustalarıydı. Ukiyo-E'nin son dönem ve çok başarılı temsilcileri ise bütün batılı sanatçıların çok iyi bildiği, en çok tanınan Katsushika HOKUSAI ile HIROSHIGE'dir.

Hokusai (1760-1849), Japon baskı sanatının gelip geçmiş en büyük, en popüler, en sıra dışı, bohem yaşantısıyla sanata aşırı tutkulu bir sanatçısıdır. Kimine göre; ondaki çılgınlık-delilik-tutku ve hayata yaklaşım sanatsal bir dehaydı. O sanat hayatına ilk başladığında; öğretmenleriyle hiç geçinememiş ve sık sık sanat okullarından atılmıştı. Kendini beğenmiş, kavgacı, yerinde duramayan, saldırgan ve duygusal biriydi. "Kimi zaman sokakta bile 200 metre karelik resim yapma cesareti gösterebiliyordu. Duyarlı olmayı ya da başkalarından saygı görmeyi hiç önemsemezdi. Son yaptığı işlerinden bazılarını "Çılgın Yaşlı Adam" şeklinde imzalamıştır" (arteorientalis.com).

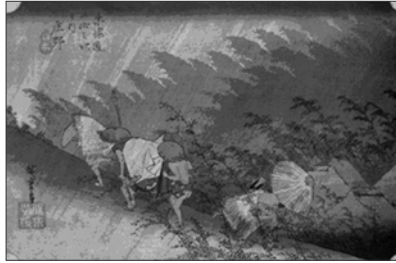

Resim 1: Hokusai,Ahşap Baskı (Hokusai Kataloğundan)

Resim 2: Hokusai,Ahşap Baskı (Hokusai Kataloğundan)

Hokusai Japonya içinde dönemin bütün gelişmelerinden yararlanabilen bir sanatçıydı. Bu nedenle eserlerinde "Japon halkının geleneksel yaşam biçimini ve çarpıcı kent görünümünü mistik bir şekilde işlemiştir. Hokusai'nin resimlerinde sınırsız düş gücünün fantezileri ince çizgi tekniğiyle anlam kazanmıştır" (Eczacıbaşı 1997). Hokusai gittiği her yerde en fazla üç ay çalışan ve oturduğu yeri oturmaz hale getirdikten sonra tekrar başka bir yere göç eden sıra dışı bir baskı ustasıydı. 93 kez ev değiştirdiği ve en az 30 çeşit de isim kullandığı bilinmektedir. Ayrıca ülkenin ünlü köprülerinin görkemli görüntülerini, dalga, rıhtım gibi konuları defalarca tekrarlamıştır. Özellikle doğa harikası olan Ünlü Fuji Dağı'nın farklı dönemlerini betimleyerek yüzlerce baskı yapmasıyla dikkat çekmiştir. Sanatçının tek bir konuya bile geniş hayal gücü ile değişik yaklaşımları ve kompozisyonlarındaki farklı bakış açısı ilgi çekiciydi. Bu zengin ifade içinde, hareket halindeki zarif, duygu yüklü insan figürlerini; çiçekleri, hayvanları da resmetmeyi ihmal etmemiştir.

Resim 3: Hiroshige, Ahşap Baskı, (Hiroshige Kataloğundan)

Resim 4: Hiroshige, Ahşap Baskı, (Hiroshige Kataloğundan)

Hokusai ile UTAGAWA Hiroshige'nin (1797-1858) manzara anlayışları, yeni konulara bakış açıları Ukiyo-Enin gelmiş olduğu son noktaydı. Yani çağdaş sanatın başlangıç noktasıydı.

Hiroshige tipik bir manzara ustasıydı. Ufuk çizgisini aşağı çekerek görüş açısını değiştirmiştir. Var olan optik görüntüyü çizgilerle olduğu gibi yansıtmıştır (Turani 1992). Hiroshige, doğayı farklı zamanlarda şairane bir gerçeklikle ele almış; çok ince çizgilerle betimlediği, duygu dolu, renkli bir atmosferi yakalamıştır. "Edo'nun 100 görüntüsü" adlı manzara serisini yaparak dikkat çekmiştir.

Japon Ağaç Baskılarının Diğer Alanlara Etkisi ve Dünya Sanatındaki Önemi

19.Yüzyılın sonlarına doğru feodal devletin dış dünyaya kapılarını açmasıyla birlikte¹ Japonya'da batı kökenli modernleşme süreci başladı. Batı etkisiyle 20. yüzyılın bütün sanat akımları ve eğilimleri; kübizm, ekspresyonizm, fütürizm, soyut sanat gibi çağdaş akımlar Japon baskı sanatını doğrudan etkilemiştir. Geleneksel konular yerini artık çağdaş yorumlara bırakmıştır. Bu süreçte "...geleneksel anlayış bir süre sonra hızlı modernleşmenin etkisiyle gerileme göstermiştir" (Eczacıbaşı 1997). Ancak bu dönemde Güzel Sanatlar Okullarının açılmasıyla birlikte geleneksel sanatın bu süreci çabuk atlattığı ve yeni bir ruh kazanarak yoluna devam ettiği görülmüştür. Hatta bu gün, geleneksel sanatı batılılaşmadan koruma eğilimi, modern Japon sanatının ayırt edici bir özelliğidir, diyebiliriz.

Bu dönemde modern anlayışta baskı çalışan ve dikkat çeken sanatçılardan Kiyochika KOBAYASHI'nin(1870-?) eserlerindeki perspektif yorumu ve gölgelerin; Kanae YAMAMOTO' nun(1882-1946) ekspresif anlayıştaki yaratıcı işlerinin; batı sanatı etkilerini içerdiği bilinmektedir. Bunun nedeni Yamamoto gençliğinde Avrupa'ya yaptığı seyahatte özellikle Gauguin ve Van Gogh'un resimlerinden çok etkilenmesidir. Aynı süreç bir yandan da "Japon renkli baskı sanatının etkilerinin Avrupa resim sanatında yoğun olarak görülmeye başladığı dönemdir. Japonya, hem toplumsal yapısıyla hem de kullanılan teknikler ve malzemeler açısından zengin olduğundan Avrupa'nın ilgisini çekmiştir" (Gürçağlar 2003)

Bu etkileşimin getirdiklerinden biri olarak Empresyonizm, Rönesans'tan beri süregelen Batı resim geleneklerinden büyük kopuşu gerçekleştiren bir akım olmamakla birlikte, kendi alt yapısını oluştururken Batı resminin kaynaklarının yanı sıra, batı dünyasının dışındaki ülkelerin sanatlarına da ilgi göstermişlerdir. Değindiğimiz gibi bunun en tipik örneği Japon baskı resmidir. Bu baskı resimlerin, ilk zamanlar Japonya'dan ithal edilen çeşitli mallarla birlikte Avrupa'ya girdiği ve çeşitli mallarla birlikte satıldığı bilinmektedir (Gombrich 1980). Özellikle İngiltere ve Fransa'da Japon sanatına karşı büyük bir ilgi ve hayranlık belirmeye başlamış, Paris'teki sanat tacirleri bu baskı resimleri pazarlayarak yeni bir akımın başlamasına neden olmuşlardır (Blood 2001:141). Bu yoğun ilgiden dolayı dönemin Fransız eleştirmenleri bu akımı "Japonizm" olarak adlandırmışlardır.

Japon baskı resimlerinden ilk esinlenen empresyonist ressam Edouart Manet'dir. "Sanatçının 1872-73'e tarihlenen "Demir Yolu" adlı resminde, hem Empresyonizmin özelliklerini hem de sanatçının Ukiyo-E' den nasıl etkilendiğini ve bunu kendi sanatına nasıl uyarladığını görmek mümkündür"(Gürçağlar 2003). Ya da Vincent Van Gogh'un Hiroshige'nin yaptığı "Yağmur Yağarken Köprü" adlı ahşap baskısından doğrudan etkilendiği gibi. Öte yandan yukarıda değinildiği gibi aynı dönemde Japon sanatçıların da batı resminden yararlandıkları ve karşılıklı bir etkileşim zinciri söz konusudur. Bu etkileşim toplumsal yaşama da yansdığından bu dönemde Japonya kendi içinde bir takım sosyal çalkantılar yaşamış; geleneksel yapı yerini giderek modern tarza bırakmıştır. Çeşitli kesimlerde batı tarzı yaşam kabul görmeye başlamıştır. Doğal olarak bu tür dalgalanmalar büyük şehirleri etkilediği gibi baskı sanatlarını da doğrudan etkilemiştir.

20.Yüzyılın başında geleneksel baskı resmin yanında Modern Japon baskı resminin de başlamasıyla çeşitli baskı gurupları kurulmuştur. "Hosun Grubu"nun oldukça kararlı tutumu; "Sosaku Hanga" hareketlerinin çoğalması ve ani çıkışları; "Shin Hanga"nın ortaya çıkması, 1950-60'lı yıllara kadar Japon baskı sanatının ana hatlarını belirler. Birinci ve İkinci Dünya Savaşı arasında, özellikle savaşın baskın olduğu dönemlerde baskı sanatında bir durağanlık yaşanmıştır. Kimine göre bu süreç Japon sanatının olgunlaşma dönemidir ve bazen grafik tasarım alanında kullanılsa da bir gelişme gösterdiği düşünülmektedir.

Bu dönemin önemli sanatçıları iki guruba ayırabiliriz: Birinci grupta; Yoshida HİROSHİ (1876-1950), Hasui KAWASE (1883-1957), Hiratsuka UNİCHİ (1895-?) gibi sanatçılar geleneksel ve ulusal konuları "gerçekçi" bir anlayışla işlemeye devam etmişler. İkinci gurubun önemli sanatçıları arasında; Shiko MUNAKATA (1903-1975), Saito KİYOSHİ, Yoshikade KİNOSHİTA (1893-?), Shigeru HATSUYAMA (1897-?) ve Gen YAMAGUCHİ (1909-?) gibi sanatçılar da çağdaş Avrupa akımlarından etkilenmiş ve bu doğrultuda çalışmalarını sürdürmüşlerdir.

Yukarıda adı geçen sanatçılar arasında; Shiko Munakata yaratıcılığıyla, ısrarlı çalışma azmiyle döneme damgasını vurmuş, kendi alanında devrim yapmış bir sanatçıydı. Munakata ahşap baskı çalışmalarında, uzak-doğu kültürünü Ukiyo-E'nin kökleşmiş geleneksel doğu metotları yerine batı tarzı ekspresyonist bir anlayışla uygulamıştır. Japon sanatçıları arasında yurt dışında da en çok tanınan ve saygı duyulan Munakata, dünyada çağdaş baskı sanatının öncülerinden biri olarak kabul edilmektedir. Diğer Sosaku Hanga sanatçılarından farklı bir geçmişe sahip olan Munakata Kuzey Japonya'da yaşayan demirci bir ailenin 15 çocuğundan biriydi. Temel eğitimden sonra geçim sıkıntısı sebebiyle okula devam edemeyen sanatçı hem çalışmış, ailesine katkıda bulunmuş, hem de arkadaşlarıyla resim çalışarak küçük sergiler düzenlemiştir. Kendi deyişiyle: "Bir gün Japonya'nın Van Gogh'u olmak istiyorum" deyip Tokyo'ya gitmiş. İlk yıllarda yaşadığı büyük zorluklara rağmen yaptığı çalışmalar sanat çevresinde ilgi görmüştür"(Baker 2000). Her gün yükselen grafiğiyle; yıllar sonra bir gün Saito KİYOSHİ ile birlikte, Uluslararası San Paul Baskı Bienali'nde ülkeleri adına çok önemli birer ödül alınca her ikisi de baskı alanında zirve yaptılar.

Resim 5: S. MUNAKATA, Ahşap Baskı, 50x60 cm 1962 (Shiko Munakata Kataloğundan)

1. Dönemin Japon hükümeti; dışa kapalı siyasetini sona erdirerek yeniliğe kucak açmıştır. Kapılarını başka ülkelere açan feodal hükümet; dışarıdan farklı kültürlerin ülkeye girmesine izin vermiş ve böylece Japon kültürünün çağdaş bir sürece girmesini sağlamıştır.)

Resim 6: S MUNAKATA, Ahşap Baskı,206x314cm,1960 (Shiko Munakata Kataloğundan)

Bu dönemde yapılan baskı resimlerinin boyutları büyümüş, diğer disiplinlerden farklı ve bağımsız olarak gelişimini sürdürmüştür.1960-1970'li yıllara gelindiğinde baskı sanatının atmosferi değişmiş ve bu gün var olan, ahşap baskının yanı sıra, metal gravür, serigraf baskı, litografi gibi diğer baskı çeşitleri de önem kazanmıştır. Ayrıca bu dönemde çağdaş anlayışta etkinliklerini sürdüren birçok baskı derneği kurulmuştur.

1970'li yıllardan sonra yukarıda adı geçen gruplar da atak yapmış ve ulusal sınırları aşarak dünya sanatındaki yerini almayı başarmıştır. Teknolojik ve endüstriyel gelişmelerin de sanat üzerindeki etkisinin görülmesiyle sanattaki hızlı değişiklikler günümüze kadar devam etmiştir.

Resim 7: Ahşap Baskı,2007
(Japon Baskı Derneği Sergisinden)

Resim 8: Metal Baskı,2007
(Japon Baskı Derneği Sergisinden)

Gelişen yeni teknolojilerle, yeni teknikler düşünceyi geliştirmiş, sanatsal ifade sık sık yeniden değerlendirilmiştir. Yeni araç-gereçlerin çıkması, malzemenin zenginleşmesi sanatçıları her gün yeni denemelere, farklı arayışlara itmiştir. Ayrıca başka ülkelerden Japon baskı sanatına olan ilgi ve talep bu alanda çalışan koleksiyonerlerin, tüccarların sürekli artmasına; bu gelişmelerin de çağdaş baskı ustalarının çoğalmasına neden olduğu görülür.

Resim 9: Ahşap Baskı, 2007 (Japon Baskı Derneği Sergisinden)

Resim 10: Naoji İshiyama, Metal Baskı
(Kanagawa Trienali Kataloğundan)

Resim 11: Litografi, 2007
(Japon Baskı Derneği Sergisinden)

Günümüz Sanatındaki Yeri

Meiji Döneminde (1868- 1912) dışa açılan Japon sanatı, Avrupa'da gelişen modern sanat hareketlerinden doğrudan etkilenmiş, aynı zamanda yukarıda da söz edildiği gibi renkli ahşap baskılarıyla da Avrupa sanatını etkilemiştir. Modernleşen Japon baskı sanatına Avrupalılar ilgi göstermiş ve bu ülkeye uzun seyahatler yapmışlardır. Gelenlerden bazıları da baskı ile ilgili öğrenim görmüştür (Paladino, Jim Dine gibi...).

Günümüzde Japonya içinde her yıl düzenli ve dönüşümlü olarak bir çok uluslararası baskı sergileri (biental, trienal, yarışmalı sergiler) düzenlenir. Dünyanın her yerindeki baskı sanatçıları bu gibi nitelikli sergi organizasyonlarına ilgi göstermektedirler. Yurtiçi ve yurtdışındaki uluslararası baskı sergilerindeki Japon sanatçıların gördüğü ilgi ve ağırlığı dikkat çekicidir.

Bu gün Japonya'da büyük baskı guruplarının yanı sıra örgütlenmenin önemini bilen, yaklaşık 2000 baskı derneğinin olduğu tahmin ediliyor. Bunların birçoğu faaliyetlerini aralıksız sürdürmektedir. Profesyonel anlamda en çok tanınmış ve birçok ünlü sanatçının üye olduğu dernek ise; 77 yıldır faaliyetlerini düzenli olarak sürdüren Ulusal Japon Baskı Derneği'dir. Bu derneğin amacı; yılda bir kez de olsa profesyonel düzeyde, çağdaş anlayışta yeni baskılar üreten ulusal ve uluslararası birçok sanatçıyı bir arada buluşturmak ve baskı sanatının bu günü ve geleceği ile ilgili sorunları tartışmaktır. Bu derneğin etkinlikleri alanında yılın sanat olayı sayılmaktadır.

Sonuç

Baskı sanatları sanatı yaygınlaştırmanın, geniş toplum kesimlerine ulaştırmanın bir yolu, görsel ve belgesel ifadenin bir aracı olarak Japon sanat geleneğinde önemli bir yere sahiptir.

Köklü, uzun bir tarihsel geçmişe sahip olan Japon baskı sanatı; hemen hemen her dönemde çağın özelliklerini yansıtan nitelikli işler üretmiş ve bu devamlılık içinde gelenekselinden de ilham almayı ihmal etmemiştir. Sanatçılar her zaman yeni teknik arayışlara ve ifade olanaklarını araştırmaya yönelmişler ve baskı yine her dönem sanatsal ifadenin özgün bir dili olarak kullanılmıştır. Japon sanatçılar, gelir geçer özentiler yerine geleneksel estetik hissini modern bir duyarlılıkla çözme çabasından hareketle ulusal estetik dillerini oluşturmasını bilmişlerdir. Geçmişten gelen ince-zarif-duyarlı yaklaşımı; sanatsal bir serüvenle, çeşitli formlarla ve renk düzenlemeleri ile zenginleştirerek kullanmışlardır. Japon baskı sanatçılarının ve sanatının bir ekol olarak dünyada kendini kabul ettirmesinin en önemli nedeni bu tutarlı özellikleridir.

Kaynakça

BAKER,Joan Stanley.2000,Japanese Art,Thames and Hudson Ltd.,Londra

ECZACIBAŞI SANAT ANSİKLOPEDİSİ 1-3,1997,Yapı-Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul

GÜNAY, Reha.1986,Tarihsel Gelişim İçinde Japon Kültür ve Sanatı, Yıldız Üniversitesi Yayınları, İstanbul

GÜRÇAĞLAR, Aykut.(erişim tarihi: Haziran 2008)

HANGA NEN KATALOĞU,2004,Waves of East-West Cultural Interchange,Cogito Inc.,Tokyo

<http://www.arteorientalis.com/batiresimsanatinabicimveren kaynaklar.htm>

<http://www.arteorientalis.com/hokusaibio.htm>

KILIÇ, Selvihan. 2008,Çağdaş Japon Baskı Sanatında Soyut Eğilimler, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, AU, Eskişehir

KIRAN,Hasan.2004,Çağdaş Japon Baskı Sanatı'ndan Örnekler..., Türkiye'de Sanat,sayı:65,İstanbul

NARAZAKİ, Muneshige.1990,Ukiyo-E Masterpieces in Western Collections:The Robert O.Müller Collections,Kodansha,Tokyo

MUNAKATA,Yoshiaki.2003,Munakata Shiko, Comine Communications Co.,Ltd.,Tokyo

OKUBO,Junichi.2005,Hokusai,Kodansha,Tokyo

TURANİ, Adnan.1992,Dünya Sanat Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul